

METAINFORMÁCIÓ A MŰSZAKI SZAKNYELVBEN

META-INFORMATION IN THE TECHNICAL LANGUAGE

DADVANDIPOUR ZSUZSANNA¹

Absztrakt: Jelen dolgozat középpontjában magyar nyelvű háztartási gépekre vonatkozó használati utasítások szövegében előforduló metainformációs nyelvi szerkezetek elemzése áll. Megfigyeltük, hogyan váltakoznak az alapinformációs és a metainformációs szerkezetek a szövegekben. A használati utasításokban kiemelt metainformációs nyelvi elemeket a *Magyar Értelmező Kéziszótár* segítségével elemeztük, mintegy alátámasztva a szövegben betöltött szerepüket, metainformációs tulajdonságaikat. A tanulmány végén megfogalmaztuk, mi történne, ha nem lennének metainformációs szerkezetek a szövegekben, tehát miért fontosak ezek a nyelvi elemek.

Kulcsszavak: *metainformációs nyelvi szerkezetek, magyar műszaki szaknyelv, használati utasítások*

Abstract: This paper is focussed on the analysis of linguistic structures for conveying meta-information in instructions for use of household appliances written in the Hungarian technical language. We observe how the structures conveying meta-information and the structures conveying descriptive information alternate in the text. We analyse the highlighted elements conveying meta-information with the help of the Concise Hungarian Dictionary to account for their role in the text and their meta-informational character. In the conclusion, it is pointed out what structures conveying meta-information add to the texts and why they are important.

Keywords: *linguistic structures for conveying meta-information, Hungarian technical language, instructions for use*

BEVEZETÉS

A tanulmány középpontjában egy – jelen pillanatig – kevésbé kutatott téma áll: háztartási gépekre vonatkozó magyar nyelvű használati utasítások szövegében kerestük meg a metainformációs nyelvi elemeket és elemeztük a használóval való kapcsolatfelvételben és kapcsolattartásban betöltött szerepüket. Megfigyeltük, hogyan váltakoznak az alapinformációs és a metainformációs nyelvi elemek a szövegekben. Hipotézisünk a következő: a vásárlók, tehát a laikusok számára megírt mű-

¹ DADVANDIPOUR ZSUZSANNA
doktorandusz
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola Alkalmazott Nyelvészet Program
mistabszil@gmail.com

szaki szövegekben is dominálnak a szaknyelvi terminusok. A metainformációs szerkezetek az olvasó mint információvevő figyelmének irányítására szolgálnak.

Az első részben a metainformációs nyelvi elemekről szóló tudnivalókat ismertetjük. A második rész középpontjába a műszaki szaknyelv tömör bemutatását helyezzük a releváns szakirodalom alapján. A harmadik fejezetben pedig jelen vizsgálatunk eredményeinek ismertetése következik. A tanulmány végén kutatási eredményeink alapján támasztjuk alá a metainformációs szerkezeteknek a szövegekben betöltött fontos szerepét.

1. A METAINFORMÁCIÓS NYELVI ELEMEKRŐL – DIÓHÉJBAN

Minden nyelvi közlés kétfajta információból, alapinformációból és metainformációból áll. Alapinformációnak a környező valóságra vonatkozó, az adó által továbbított információt nevezzük. A metainformáció pedig az alapinformációról szóló információt jelenti. A metainformációs nyelvi szerkezetek nem a valóság részleteire vonatkoznak, hanem a virtuális valóságra, vagyis az üzenetküldő tudatában lévő gondolatokra. A metainformációt igékkel, az adott igékből képzett főnevekkel, melléknevekkel, valamint operátorokkal fejezzük ki.

A metainformációs igék az alábbiakról tájékoztatnak:

- ⤴ Az információszerezés módjáról (pl. *olvastam, láttam, hallottam*),
- ⤴ Az adó és a vevő állapotáról (pl. *fáj, érez*),
- ⤴ Az információ feldolgozásáról (pl. *megtud, megállapít*),
- ⤴ Az információtovábbítás folyamatáról (pl. *mond, beszél*),
- ⤴ Az adó memóriájának állapotáról (pl. *emlékszik, tud*),
- ⤴ A kommunikációs szituáció fázisairól (pl. *elkezd, folytat, befejez*),
- ⤴ Magáról a kommunikációs szituációról (pl. *tárgyal, válaszol, telefonál*),
- ⤴ Az információ tartalmáról és formájáról (pl. *javasol, magyaráz, kigúnyol*),
- ⤴ Az információ funkciójáról (pl. *ajánl, utasít, parancsol, megtilt*) (SIMIGNÉ 2006: 56–57).

A metainformációs operátorok pedig azt fejezik ki, hogy az adó hogyan viszonyul az általa közölt információhoz, tehát az operátorok az alábbiakról adnak számot:

- ⤴ A beszédaktusról (pl. *zárójelben jegyzem meg, őszintén szólva*),
- ⤴ Az adónak a közlés elemeihez való viszonyáról (pl. *elégge, inkább, tulajdonképpen*),
- ⤴ Az adónak a saját maga által kimondott szavaktól való elhatárolódásáról (pl. *mintha, állítólag*) (SIMIGNÉ 2006: 57, BANCZEROWSKI 2000).

A metainformációs igék kifejezhetnek egyrészt értékelő modalitást, másrészt irányíthatják a figyelmet és a viselkedést, továbbá segítségükkel ellenőrizhetjük, hogy a vevőhöz eljutott-e az adó által közvetített információ.

Mindezek alapján az alábbi metainformációs igéket különböztetjük meg:

- ▲ Modalitást kifejező metainformációs igék (pl. *Tudom, hogy...; Biztos vagyok benne, hogy...; Azt hiszem, hogy...*),
- ▲ Irányítóinformációt közvetítő metainformációs igék (pl. *Ne felejtse el! Arra törekedj, hogy...; Ne mondd ki! Figyelj! Az a fontos, hogy...; Vigyázz!*),
- ▲ Kontrollinformációt közvetítő metainformációs igék (pl. *Érted? Hallod? Tudod-e, hogy...? Megértetted? Nem? Rendben van? Jól vagy? Hallasz engem? / Igen. Értem. Persze. Természetesen. Úgy van. Igazad van.*

Az üzenet megfelelő továbbítására és fogadására hivatalos és nem hivatalos beszédhelyzetekben, de tulajdonképpen az élet különböző színterein is óriási szükség van. A metainformációs nyelvi szerkezetek az elemzett használati utasítások szövegeiben is az olvasó – mint információvevő – figyelmének irányítására szolgálnak. Segítségükkel az üzenet küldője az információ vevőjének a figyelmét kívánja irányítani, illetve az adott kommunikációs helyzetben való viselkedését szándékozik a megfelelő mederbe terelni (SIMIGNÉ 2006: 57–58).

2. NÉHÁNY FONTOS GONDOLAT A MŰSZAKI SZAKNYELVRŐL

„A műszaki tudományok végigkísérik az emberiség történetét, gyakorlatilag egyidősek vele, hiszen például már a *szakóca (marokkó)* feltalálása is műszaki tudományos eredménynek számít” (STURCZ 2010: 427). A műszaki világ tudomány- és szakmatörténete, tehát gondolkodástörténete egyrészt hosszú múltra tekint vissza, másrészt mindig erősen befolyásolta a civilizáció fejlődését és minőségét.

A Grétsy-féle „virágmotívum” – amely az egymáshoz kapcsolódó nyelvi rétegeket szimbolikusan szemlélteti – középre helyezi a **köznyelvet** és ehhez körkörösen kapcsolja az alábbi nyelvi rétegeket:

- a szépirodalmi nyelvet,
- a népnyelvet,
- a csoportnyelvet és
- a **szaknyelvet**.

A szaknyelvi szíromlevél – mint főegység – sok-sok szíromelemből áll, amely azt jelenti, hogy a műszaki szaknyelv csak egyetlen elem a teljes szaknyelvi halmazban. Azt azonban senki sem vonhatja kétségbe, hogy a nyelvi rétegen belül – a nyelvi alrétegek számát tekintve – a szaknyelvi réteg a leggazdagabb és ezen belül a műszaki szaknyelv bontható tovább a legtöbb egységre. (STURCZ 2010)

A műszaki tudományok, szakágak területére vonatkozóan az alábbi megállapításokat tartalmazza a szakirodalom:

- a műszaki szaknyelvi tartomány nagyszámú elemből, tehát sok szaknyelvből áll,
- az egyes szaknyelvek (elemek) kapcsolódása eléggé laza, tehát elmondható, hogy azok többnyire önálló életet élnek,
- grammatikai szempontokat figyelembe véve dominánsak a közös vonások,
- a nyelvi fejlődés és a nyelvi gazdagodás nagyon fontos a minőség és a mennyiség szempontjából is,

- ez a felgyorsulás viszont – ambivalens módon – nemcsak kiterjedést, hanem beszűkülést is okozhat,
- az inter- és multidiszciplináris egymás közötti áthatások miatt az egyes szaknyelvek behatárolása nehéz (STURCZ 2010).

A fenti megállapítások közül az első és a negyedik áll legközelebb jelenlegi kutatásomhoz.

A stilisztikai szintek felosztása a gépészeti szaknyelvben – amelyhez álláspontom szerint jelen kutatás a legközelebb áll – a szóbeli (SZ), az írásbeli (Í) és a másodlagos írásbeliség (M) megnyilvánulási lehetőségei szerint a következő:

- tudományos, esszéisztikus stílus: SZ, Í, M;
- szaktudományi stílus: SZ, Í, M;
- tudományos, ismeretterjesztő stílus: SZ, Í, M;
- műhelynyelvi, szakzsargon stílus: SZ;
- szakmai szleng stílus: SZ;
- laikus szaknyelvhasználói stílus: SZ. (STURCZ 2010 alapján)

Álláspontunk szerint a vásárlóknak (laikusoknak) készült használati utasítások az írásbeli csatornán megjelenő – szakmai terminusokat (is) tartalmazó – ismeretterjesztő stílushoz tartoznak.

A szaknyelvet tekinthetjük egy egységnek, egy tömbnek, viszont ha felfedezzük mögötte az egyes szakmákat, máris egy számos elemből álló halmazt vizsgálhatunk. Tovább fűzve a gondolatmenetet: amennyiben a szaknyelv stilisztikai megjelenésének szintjeit, valamint az írásbeli és a szóbeli megjelenés közötti különbséget is figyelembe vesszük, tovább differenciálunk, vagyis jobban közelítünk a szaknyelv szövegszintű (valós) értelmezéséhez. Az írásbeli és a szóbeli csatorna mellett megjelent a másodlagos írásbeliség (másnéven: e-nyelv, elektronikus nyelv, netmagyar stb.), amelynek különösen műszaki területeken van nagyon fontos szerepe.

A műszaki szakmai témákban megjelenő írásbeli és szóbeli műfajok:

- feliratok, előírások, figyelmeztetések, útmutatók, {utasítások};
- termékismertető, hirdetések;
- ábra-, rajz-, grafikonértelmezések, magyarázatok;
- működési leírások;
- szabványok;
- szakmai feljegyzések, levelek, faxok, e-mailek;
- vázlatok, munkavázlatok, előadásvázlatok;
- viták, előadások;
- laboratóriumi vagy szakértői jegyzőkönyvek;
- cikkek, tanulmányok;
- szakkönyvek;
- tudományos értekezések;
- szakszövegek;

- tanszövegek;
- űrlapok, szakmai tesztek;
- pályázati anyagok;
- szakmai életrajzok;
- munkamegbeszélések, munkaértekezletek;
- tárgyalások;
- rezümék, bemutatók, prezentációk, előadások;
- szakmai szerződések;
- licenzleírások (STURCZ 2010: 439–440).

A fent felsorolt írásbeli és szóbeli műfajok terjedelme és szerepe, valamint szerkezete is eltérő. Mivel sem *utasítások*, sem *használati utasítások* kifejezés nem szerepel a felsorolásban, ezért ezzel kiegészítésre szorult a lista. Ha csupán az előbb felsorolt műfajokat nézzük, egy termék használati utasítása az előírások, az útmutatók, a termékismertető és a működési leírások közé is tartozik, ill. tartozhat.

3. KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Kutatásunkban a háztartási gépek közül egy kenyérpíró, egy léghűtő, egy rádió és egy automata mosógép használati utasításait vizsgáltuk meg. A leírásokban az alábbi metainformációs szerkezeteket emeltük ki (a metainformációs nyelvi elemek minden esetben az eredeti szövegek környezetükben szerepelnek):

3.1. A kenyérpíró esetén:

Köszönjük, hogy [...] terméket vásárolt, és **kívánjuk**, hogy készülékünket hosszú ideig és **megelégedéssel** használja.

Gondoskodjon róla, hogy a használati utasítást a készüléket használó más személyek is **elolvassák!**

– Használat előtt **bizonyosodjon meg** róla, hogy a hálózati csatlakozó és a készüléken feltüntetett feszültség értéke megegyezik. [...]

– Bekapcsolás előtt **bizonyosodjon meg** róla, hogy a kenyérszeletek nem szorulnak bele a kenyérpíró nyílásaiba! [...]

A fenti sorokban kiemelt metainformációs nyelvi elemek közül négy ige – *köszönjük*, *kívánjuk*, *gondoskodjon (róla)*, *bizonyosodjon meg (róla)* – metainformációs voltának, tulajdonságainak alátámasztására a Magyar Értelmező Kéziszótárt hívtuk segítségül.

A köszönjük igeről – amely a **köszön** ige T/1. sz. alakja, kijelentő módú, jelen idejű ige – az alábbi információkat olvashatjuk a szótárban:

köszön ts (és tn) ige 1. Hálóját fejezi ki vmiért. ~öm a szívességét. ~öm , ~jük: <udvariassági kif-ekben vmi nyugtázására, elhalványult jelentéssel>. [Kérsz?] ~ön, nem. gúny Nem óhajtja, nem kér belőle. ~öm az ilyen segítségé-

get! 2. ~het vkinek v. vminek vmit: hálával tartozik neki érte. *Neki ~heti az életét. kiv vál: Minek ~hetem a szerencsét?* : miért tisztelt meg látogatásával? 3. tn ~ vkinek: szóval v. bólintással, intéssel üdvözl. tn *Vhova, vki felé ~* : felé(jük) fordulva üdvözl az illető(ket), odaköszön. tn *Vkire ~* : hangos köszöntéssel megszólítja. [?] ~és fn Az a cselekvés, hogy vki köszön vkinek. Ennek szokásos formája, kifejezése. (JUHÁSZ et al. 1985: 781)

A *köszön* igének az a jelentése, miszerint valaki *háláját fejezi ki valamiért*, valamint az a megjegyzés, hogy *udvariassági kifejezésekben is előfordul, ill. előfordult*, megerősít minket abban, hogy a **köszönjük** metainformációs ige. Túlmutat az alapinformáción, a virtuális valóságra utal. A *köszönjük* továbbá az információ funkciójáról tájékoztat bennünket.

A *kívánjuk* ige a **kíván** ige T/1. sz. alakja, kijelentő módú, jelen idejű ige. A **kíván** címszó alatt az alábbiak szerepelnek a Magyar Értelmező Kéziszótárban:

kíván ts ige 1. Szeretne megkapni vmit, vágyik rá. *Nyugalmat ~; mindene megvan, amit szeme, szája kíván:* anyagi bőségben él. Fizikai, testi vágyat érez iránta. *~ja a cigarettát.* 2. Kifejezi azt a vágyát, hogy vki részesüljön vmiben. *Sikert ~ neki.* <Udvariassági kif-ekben.> *Jó estét ~ok.* 3. *hív vál* Óhajt, szándékozik, akar. *Nem ~ találkozni vele.* 4. *biz* <Kif-ekben vki, vmi iránt érzett harag kif-ére.> *A pokolba ~ vkit.* 5. *vál* Vmi igényel vmit. *A dohány gondos művelést ~. vál* Megkövetel, szükségessé tesz. *Az illem úgy ~ja. tréf is: Ez vért ~:* ezért még (véres) bosszút állok. [?] ~alom fn. 1. *rég* Kívánság, óhaj. 2. *hív* Követelmény. *Nem felel meg a kívánalmaknak.* (JUHÁSZ et al. 1985: 739)

A *kíván* ige egyik jelentése: *Kifejezi azt a vágyát, hogy valaki részesüljön valamiben.* Ez a megjegyzés, valamint az a tény, hogy a *kíván* is *előfordulhat udvariassági kifejezésekben*, szintén alátámasztják a **kívánjuk** ige metainformációs voltát. A vizsgált ige szintén az információ funkciójáról tájékoztatja az olvasót.

A fentiekben bemutatott példák is alátámasztják azt a tényt, hogy a metainformáció soha nem a valóság egyes részleteire vonatkozik, hanem a virtuális valóságra, tehát az információküldő tudatában lévő gondolatokra.

A kutatási eredmények a *bizonyosodjon meg (róla)* és a *gondoskodjon (róla)* felszólító módú ige pár esetén az alábbiakról tájékoztatnak:

A *bizonyosodjon meg (róla)* igeről – amely a **megbizonyosodik** ige E/3. személyű, jelen idejű, felszólító módú alakja – az alábbi, kissé szűkszavú információ szerepel a Magyar Értelmező Kéziszótárban:

megbizonyosodik tn ige *kissé vál* Vminek igaz, való voltáról meggyőződik. *~ik vmiről.* (JUHÁSZ et al. 1985: 900)

A *gondoskodjon (róla)* ige pedig a **gondoskodik** ige E/3. személyű, jelen idejű, felszólító módú alakja. Az igtét a *gondos* melléknévből képezzük, az alábbiak alapján:

gondos mn Aki feladatát lelkiismeretesen, alaposan, figyelmesen látja el. Ilyen emberre jellemző. ~ *ápolás*. ~**kodás** fn Az a tevékenység, hogy vkiről, vmiről gondoskodnak. ~**kodik** tn ige **1.** ~ik vkiről v. vki felől: biztosítja életlehetőségeit, létfenntartását, gondot visel rá. **2.** ~ik vmiről: **odahat**, hogy vmi (meg)legyen v. végre legyen hajtva. ~ik a száll(it)ásról. ~**ság** fn Körültekintő alaposság. (JUHÁSZ et al. 1985: 468)

A használati utasításban olvasható **bizonyosodjon meg (róla)** szerkezet szintén a metainformációs igék csoportjába tartozik. A szótárban a *megbizonyosodik* szócikk alatt olvasható valamennyi információ alátámasztja ezt a megállapítást. Egyrészt az a megjegyzés, hogy a *megbizonyosodik* igét *kissé választékos stílusban használjuk*, másrészt az ige jelentését leíró információból is a *meggyőződik* ige erősít meg minket ebben.

A **gondoskodjon (róla)** szerkezet esetén a következő a helyzet: a *gondoskodik* ige egyik jelentése: *gondoskodik valamiről*: tehát *odahat*, hogy valami meglegyen, vagy végre legyen hajtva. Az *odahat* ige nyomatékosan alátámasztja a *gondoskodjon róla* szerkezet metainformációs jellegét.

Ezek az utóbbi metainformációs elemek – tehát a **bizonyosodjon meg (róla)** és a **gondoskodjon (róla)** jelen idejű, felszólító módú igék az **irányító-információs szerkezetek** közé tartoznak. Segítségükkel az adó az információ vevőjének a kommunikációs helyzetben való viselkedését kívánja megfelelő mederbe terelni, illetve figyelmét irányítani.

3.2. Megfigyelhető, hogy a l é g h ű t ő használati utasításában több helyen előfordul az udvarias megszólítást, felhívást kifejező **kérjük** metainformációs ige:

***Kérjük**, olvassa el ezt a tájékoztatót az esetleges sérülések elkerülése érdekében.*

***Kérjük**, áramtalanítsa a készüléket és a vizet öntse ki belőle, ha hosszabb ideig nem kívánja használni.*

***Kérjük**, csak kikapcsolt állapotban töltsön bele vizet vagy helyezzen bele jeget.*

***Kérjük**, ne öntsön vizet vagy egyéb folyadékot az elektronikai részekre. Ez nagyon veszélyes.*

A **kér** igeről többek között az alábbiakat közli a Magyar Értelmező Kéziszótár:

kér ts ige **1.** Udvarias formában kifejezi, hogy szeretne (meg)kapni vmit. [...] **2.** Udvariasan felszólít vkit vmire. *Szíveségre ~ vkit; ~tem, hogy nyissa ki az ablakot.* ~|Vmire érzelmileg hivatkozva nyomatékosan figyelmeztet v. felszólít vkit. *Barátságunkra, (az) Isten szerelmére ~lek (, ne tedd azt)!/~ve ~vkit: rimánkodva kéri vmire.* (fn-i ign-vel) ~em v. ~jük: tessék, szíveskedjék. ~jük az ajtót betenni (helyesen: tessék v. szíveskedjék az ajtót betenni! v. ~jük, tegye be az ajtót!) [...]* (JUHÁSZ et al. 1985: 674)

A *Nyelvi fogalmak kieszótárában* TOLCSVAI NAGY (2000: 124) pragmatikai szempontok szerint vizsgálja az így közölt kívánságot. A **kérés** címszó alatti információk szintén alátámasztják a **kérjük** ige metainformációs voltát, tulajdonságait:

kérés: nyelvi cselekvés, beszéd tett, amelynek során a beszélő megkísérli rávenni a hallgatót arra, hogy az végrehajtsa a beszélő által megkívánt cselekvést. A ~t végre lehet hajtani nyelvileg kifejtett formában [...]; vagy nyelvileg kifejtetlen formában, amikor a beszélő által mondott szöveg másról szól, de a beszédhelyzet ismeretében bennfoglalással ~t is tartalmaz [...]

A fentiek alapján bizonyossá válik, hogy a többes szám első személyű, jelen idejű **kérjük** ige metainformációs tulajdonságokkal rendelkezik, továbbá vokatív funkciója van. Irányítóinformációt fejez ki, hiszen segítségével az üzenet küldője (esetünkben a háztartási gép gyártója vagy forgalmazója) udvariasan felszólítja az olvasót (a készülék használóját), hogy a háztartási gép biztonságos használata érdekében tartsa be a használati utasításban foglaltakat.

3.3. A r á d í ó leírásában pedig a **tilos** metainformációs nyelvi elemre kívánjuk felhívni a figyelmet. A tiltást kifejező melléknév a használati utasítás szövegében – a legtöbb esetben, hangsúlyosan – a mondat elején fordul elő, csupán egy alkalommal kerül a mondat végére:

***Tilos** a hálózati kábelre rálépni vagy azt becsípni, különös tekintettel ott, ahol az a csatlakozó-aljzatokba, készülékcsatlakozókba illeszkedik, vagy ott, ahol kilép a készülékből.*

*A készülék borítását megbontani **tilos**.*

***Tilos** a készülék bármely alkatrészének a kenése.*

***Tilos** a készüléket más elektromos berendezésre ráhelyezni.*

***Tilos** belenézni a készülékben található lézersugárba.*

A Magyar értelmező kéziszótár a **tilos** szócikkhez az alábbi információkat kapcsolja:

tilos I. mn 1. Amit nem szabad megtenni, ami nincs megengedve. ~ a dohányzás. [...] (JUHÁSZ et al. 1985: 1374)

A kéziszótár több információt is tartalmaz a melléknévről, azonban ebben az egyetlen sorban rejlik a tilos metainformációs szerepe: nincsenek megengedve, vagyis tiltottak a mondatokban előforduló főnévi igenévvel kifejezett cselekvések. Irányítóinformációt fejez ki a **tilos** nyelvi elem, hiszen tilos (tehát nem megengedett, nem szabad) rálépni (a kábelre), tilos megbontani (a borítást), tilos ráhelyezni (elektromos berendezésre) és tilos belenézni (a lézersugárba).

3.4. Az a u t o m a t a m o s ó g é p használati utasítása választékos stílusban íródott és több metainformációs nyelvi szerkezetet is tartalmaz. A világos, helyes, választékos stílus az élet számos területén a sikeres kommunikáció egyik legfontosabb feltétele. Sajnos, még napjainkban sem gyakoriak a használati utasítások szö-

vegében előforduló hasonló udvariassági kifejezések. Az első pár sort – a kellemes, figyelmes hangvétel miatt – szó szerint idézzük:

Tisztelt Vásárlónk!

*Mindenek előtt ezúton **köszönjük meg** önnek azt, hogy termékünket választotta, és **reméljük**, hogy az megfelel minden várakozásának, és hogy ez az egyetlen alkalom, amikor el kell olvasnia ezt a tájékoztatót.*

*De éppen ezért **kérjük**, figyelmesen olvassa el, hogy elkerülhessen esetleges jövőbeni kényelmetlenségeket.*

*Ebből a tájékoztatóból **megismerheti**, mit tegyen akkor, ha bárminemű rendelleneséget tapasztal. **Ne aggódjon**, mert lakóhelye közelében rendelkezésre állnak szakképzett szervíz-szakembereink, akik segítséget nyújtanak ilyen esetben.*

***Engedjen meg** azonban egy tanácsot: mielőtt szervízünk segítségét kérné, talán saját maga is megszüntetheti a hibát, és így időt és költségeket takaríthat meg, egyszerűen a készülék használati utasításának segítségével.*

*Ha azonban ez mégsem sikerülne, arra az esetre, mint azt fent **említettük**, rendelkezésre áll gyors és hatékony szervíz-szolgálatunk.*

A kiemelt metainformációs nyelvi elemek közül korábban már többet is elemeztünk, mintegy rávilágítva metainformációs jellegükre, bizonyítva metainformációs tulajdonságaikat. Ez utóbbi sorok azonban azért is fontosak, mert a kiemelt nyelvi szerkezetek segítségével jobban megértjük, miért fontosak a metainformációs elemek a szövegekben. Erre a kérdésre a következő pontban válaszolunk.

4. KUTATÁSI EREDMÉNYEK – KÖVETKEZTETÉSEK

Felmerülhet tehát a kérdés, hogy miért fontosak a metainformációs szerkezetek a szöveg(ek)ben és mi történne, ha nem használnánk azokat. A válaszok – a jelen kutatásban megfogalmazott megállapítások alapján – az alábbiak lehetnek:

- a szöveg minden bizonnyal szegényebb lenne,
- az olvasó nehezebben értené meg az információt,
- hiányozna az a keret, amelyet a metainformációs szerkezetek alkotnak,
- nem tudnánk a kommunikációs partner érdeklődését felkelteni, figyelmét irányítani, nem tudnánk a megfelelő hatást kiváltani.

A metainformációs szerkezetek tehát:

- gazdagítják a szöveget,
- jelenlétükkel az olvasó könnyebben megérti az üzenetet, tehát segítségükkel hatékonyabbá tehetjük a kommunikációt, álláspontunkkal könnyebben meggyőzhetjük a kommunikációs partnert,
- keretet alkotnak, az alapinformációt keretbe foglalják, amelynek segítségével a szöveg áttekinthetőbbé válik.

ÖSSZEGZÉS

Arra a kérdésre, hogy *hogyan működnek a metainformációs nyelvi elemek* a következő választ adja a szakirodalom: a metainformációs szerkezetek időről időre megszakítják az információátadás folyamatát, így kisebb-nagyobb darabokra, „láncszemekre” tördelik azt. Először értelmezik az így létrejött szövegszekvenciákat, hírtöredékeket, szövegrészeket, majd megmagyarázzák, pontosítják, s végül egy magasabb síkon összekötik, láncszerűvé teszik. Így jön létre az egységes alapinformációs és metainformációs mezőből vagy szintből álló szöveg (SIMIGNÉ 2006: 57).

A tanulmány első részében dióhéjban összefoglaltuk a metainformációs nyelvi elemekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. Ezután a műszaki szaknyelv rövid bemutatása következett. A harmadik fejezetben kutatásunk eredményeit ismertettük, a negyedik részben pedig megfogalmaztuk azt a konklúziót, hogy miért fontosak a metainformációs szerkezetek a szövegben és mi történne, ha kimaradnának a szövegből.

FORRÁSOK

- [1] MOMERT 2060 manual 14.cdr – Auchan, <https://www.auchan.hu> (letöltve: 2021. 08. 29.).
- [2] <https://cdn2.elektronik-star.de> (letöltve: 2021. 08. 30.).
- [3] Philips MCD388/12 User manual | Manualzz <https://manualzz.com> (letöltve: 2021. 08. 29.).
- [4] FAGOR, Certificado de Garantía / Guarentee Certificate: 07/2006.

IRODALOM

- [1] Bańcerowski Janus (2000). *A nyelv és a nyelvi kommunikáció alapkérdései*. Budapest: ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézet, Lengyel Filológiai Tanszék.
- [2] Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) (1985). *Magyar értelmező kéziszótár A–Ly*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- [3] Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) (1985). *Magyar értelmező kéziszótár M–Zs*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- [4] Lévai Béla (2006). *Metainformáció a szövegben*. Debrecen: Debreceni Egyetem Szlavisztika Intézet.
- [5] Simigné Fenyő Sarolta (2006). *A fordítás mint közvetítés*. Miskolc: PASZ-SZER 2000 Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.

-
- [6] Sturcz Zoltán (2010). Megállapítások és felvetések a műszaki tudományok nyelvéről. In Dobos Csilla (szerk.) *Szaknyelvi kommunikáció*. Miskolc: Miskolci Egyetem–Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- [7] Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) (2000). *Nyelvi fogalmak kyszótára*. Budapest: Korona Kiadó.